

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันไม่มีกฎหมายระหว่างประเทศจารีตประเพณี (Customary international law) ให้ความคุ้มครองแก่สิทธิทรัพย์สินทางปัญญาจะมีก็แต่เพียงกฎหมายระหว่างประเทศในรูปของความตกลงระหว่างประเทศซึ่งมีผลใช้บังคับแก่ประเทศที่เป็นคู่สัญญาเท่านั้น การให้ความคุ้มครองส่วนใหญ่ในอนุสัญญาต่าง ๆ ภายใต้ความอุปถัมภ์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization WIPO) อาทิ อนุสัญญากรุงเบิร์นว่าด้วย ความคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม ค.ศ. 1886 (Berne Convention for the Protection of Literary and Artist Works) , อนุสัญญากรุงปารีส เพื่อความคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม ค.ศ. 1883 (Paris Convention for the Protection of Industrial Property) , อนุสัญญากรุงแมดริด เพื่อการปราบปราม เครื่องหมายปลอมแปลง หรือ เครื่องหมายที่ก่อให้เกิดความหลงผิดเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของสินค้า ค.ศ. 1891 (Madrid Agreement for the Repression of False/of Deceptive Indication of Source on Goods) , อนุสัญญากรุงวอชิงตันว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับวงจรรวม ค.ศ. 1989 (Washington Treaty on Intellectual Property in Respect of Integrated Circuits) , อนุสัญญากรุงลิสบอน เพื่อความคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดสินค้า และการจดทะเบียน เครื่องหมายดังกล่าวระหว่างประเทศ ค.ศ. 1958 (Lisbon Agreement for the Protection of Appellation of Origin and their International Registration) และอนุสัญญากรุงโรม เพื่อความคุ้มครอง นักแสดง ผู้ผลิตแผ่นเสียง และผู้ทำการกระจายเสียง ค.ศ. 1961 (Rome Convention for the Performers , Producers of Phonograms and Broadcasting Organization) อย่างไรก็ตาม อนุสัญญาเหล่านี้ไม่มีสภาพบังคับด้วยตนเอง อนุสัญญาเหล่านี้เป็นแต่เพียงแนวทางปฏิบัติ และหลักเกณฑ์สากลบางประการที่ประเทศภาคีจะต้องยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ ส่วนการดำเนินการให้เป็นไปตามแนวทางปฏิบัติ และหลักเกณฑ์สากลเหล่านี้เป็นไปตามกฎหมายภายในของประเทศภาคีแต่ละประเทศซึ่งแตกต่างกันไป ดังนั้น สภาพบังคับของอนุสัญญาเหล่านี้จึงเป็นไปตามกฎหมายภายในของประเทศภาคีแต่ละประเทศ ซึ่งมีลักษณะความหนักเบาไม่เหมือนกัน นอกจากนี้ การบังคับใช้กฎหมายตลอดจนการระงับข้อพิพาทก็ต้องกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ และศาลท้องถิ่น

ถิ่นประเทศนั้น ซึ่งมีความกระตือรือร้นในการบังคับใช้กฎหมาย หรือมีความรวดเร็วในการระงับข้อพิพาทไม่เท่าเทียมกัน

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย

- 1) ศึกษาถึงกระบวนการทั่วไปในการบังคับใช้สิทธิทางแพ่งและอาญาใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา
- 2) ศึกษาถึงมาตรการในการคุ้มครองสิทธิทรัพย์สินทางปัญญา ตามความตกลง TRIPs
- 3) ศึกษาถึงขั้นตอนกระบวนการในการบังคับทางแพ่งและอาญาใช้สิทธิทรัพย์สินทางปัญญาตามความตกลง TRIPs
- 4) ศึกษาขั้นตอนในการบังคับใช้สิทธิในทางแพ่งและอาญาทรัพย์สินทางปัญญาตามกฎหมายไทย

1.3 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ศึกษาวิจัยข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิทักษ์สิทธิและการค้ารอบอุรุกวัยที่เกี่ยวกับสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าในส่วนของกระบวนการในการบังคับใช้สิทธิทรัพย์สินทางปัญญา โดยมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะกระบวนการทางแพ่งและอาญาส่วนในเรื่องกระบวนการทางการบริหารจะกล่าวถึงเพียงขั้นต้นเท่านั้น จะไม่นำมาวิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้

1.4 สมมุติฐาน

ตามที่ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิทักษ์สิทธิและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade) หรือที่เรียกโดยย่อว่า GATT นั้นได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการบังคับใช้สิทธิทรัพย์สินทางปัญญาไว้ในข้อตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights) หรือที่เรียกกันโดยย่อว่า ความตกลง TRIPs ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2539 ส่งผลให้ประเทศภาคีของข้อตกลง GATT จะต้องปรับเปลี่ยนกฎหมายในประเทศตนเองให้สอดคล้องกับข้อตกลงต่าง ๆ ของข้อตกลง GATT ประเทศไทยซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศคู่ภาคีแห่งข้อตกลง GATT อย่งไรก็ดี ในส่วนของกฎหมายไทยที่ให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญานั้นได้แก่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 , พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไข

เมื่อ พ.ศ. 2535 , พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 ซึ่งในรายละเอียดของพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้นนั้นได้บัญญัติไว้สอดคล้องกับตัวบทข้อตกลง TRIPs ในบางประการ ทั้งนี้ เนื่องจากในขณะที่ได้บัญญัติพระราชบัญญัตินี้ขึ้นมานั้น ข้อตกลง TRIPs นั้นอยู่ในระหว่างการเจรจาซึ่งประเทศไทยก็ได้เลือกประเด็นกฎหมายของความตกลง TRIPs ในบางประเด็นมาบัญญัติไว้ก่อนที่ TRIPs จะประกาศใช้ แต่ถึงกระนั้นในบางส่วนของพระราชบัญญัตินี้ก็ยังไม่สอดคล้องกับความตกลง TRIPs ซึ่งประเทศไทยจะต้องทำการอนุวัติกฎหมายให้สอดคล้องกับความตกลง TRIPs ต่อไป

1.5 วิธีการศึกษาวิจัย

เป็นการวิจัยแบบเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์ ข้อมูลจากหนังสือ ตำรา กฎหมาย สนธิสัญญา บทความ ตลอดจนรายงานต่าง ๆ จากกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ และคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องภายในองค์กรดังกล่าว

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้คือ

- 1) ทำให้ทราบถึงสาเหตุความเป็นมาที่ก่อให้เกิดบทบัญญัติในการบังคับใช้สิทธิทรัพย์สินทางปัญญา ตามความตกลง TRIPs
- 2) ทำให้ทราบลักษณะและขั้นตอนในการบังคับใช้สิทธิทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะทางแพ่งและอาญาในประเทศในระบบคอมมอนลอว์ และ ซิวิลลอว์
- 3) ทำให้ทราบถึงจุดบกพร่องของอนุสัญญาต่าง ๆ ในเรื่องของการบังคับใช้ สิทธิทรัพย์สินทางปัญญา
- 4) ทำให้ทราบถึงขั้นตอนการบังคับใช้สิทธิทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศไทย
- 5) ทำให้ทราบปัญหาและแนวโน้มของกฎหมายไทยในเรื่อง การบังคับใช้สิทธิทรัพย์สินทางปัญญาว่าจะดำเนินไปในทางใดเพื่อจะให้สอดคล้องกับข้อตกลง TRIPs